

Tekst: Christian Defrance

DE ZUID-AFRIKANERS

DELVILLE Wood, 'Bult' van Warlencourt. De dood in een uithoek van het bos, het bloed van duizenden soldaten vullen de ploegvoren in de velden van de Somme, de Artois. Een ramp voor de 1e Zuid-Afrikaanse infanteriebrigade.

Na te hebben deelgenomen aan militaire operaties in Egypte en Libië zette de Zuid-Afrikaanse troepen op 20 april 1916 voet aan wal in Marseille. Ze trekken naar het noorden en de loopgraven. Zware gewinning in Vlaanderen. Op 2 juli stort de brigade zich ten volle in de Slag bij de Somme. 537 mannen sterven in de eerste week van de strijd. En dat is nog maar het begin, de oorlogswoede raast maar door.

Op 15 juli krijgen de Zuid-Afrikaners (121 officieren en 3.032 soldaten) de opdracht het bos in te trekken en dit kost wat kost te verdedigen. De Duitsers zijn veel talrijker, het loopt uit op een slachtpartij. Een week later telt de brigade nog slechts 780 valide mannen. 763 soldaten zijn omgekomen, 1.709 gewond geraakt. De oorlog onthoudt zijn lessen niet. Op 12 oktober 1916 wordt de Zuid-Afrikaanse

brigade weer verpulverd. Op de 'Bult' van Warlencourt, een aardhoop van slechts enkele meters hoog. De verliezen zijn enorm. Geen verlof noch rust in zicht en vanaf 1917 vechten de Zuid-Afrikaners bij Arras, Ieper... 'Ingekrompen tot de grootte van een bataljon' in maart 1918 tijdens het Duitse voorjaarsoffensief weet deze waardevolle brigade zich in juli bij Meteren toch nog te onderscheiden.

Men schat dat 5.000 Zuid-Afrikaners het eind van de oorlog niet gehaald hebben. Voornamelijk blanken. Hun donkere landgenoten worden ingezet als arbeidskrachten via het SANLC (South African Native Labour Corps): 25.000 vrijwilligers verlaten Kaapstad tussen oktober 1916 en januari 1918. Samen met Egyptenaren, Chinezen, Fijiërs en andere etnische minderheden lossen ze miljoenen ton munitie en proviand in de havens van Duinkerken, Calais, Boulogne-sur-Mer... de SALNC verloor in Europa 1.120 man. Degenen die terugkeerden naar Zuid-Afrika kwamen echter niet in aanmerking voor de intergeallieerde overwinningssmedaille. Het bittere gevolg van de Apartheid...

DE NEWFOUNDLANDERS

VIJF bronzen kariboes. Beaumont-Hamel, Kortrijk, Gueudecourt, Masnières en Monchy-le-Preux. Grote, indrukwekkende standbeelden die het lijden en de waarden van de strijders uit Newfoundland vereeuwigen.

In 1914 telt het eiland Newfoundland, de oudste kolonie van het Britse Rijk, 250.000 inwoners. Newfoundland neemt deel aan de Eerste Wereldoorlog. In de vier oorlogsjaren mobiliseert het Newfoundland Regiment meer dan 6.000 man: 1.200 van hen sneuvelen in België en in de Franse departementen Nord, Somme en Pas-de-Calais.

1 juli 1916: eerste dag van de Slag bij de Somme, bij Beaumont-Hamel. 802 Newfoundlanders vallen de Duitse loopgraven aan. De volgende ochtend zijn slechts 68 soldaten in staat de strijd op te pakken. Op 12 oktober 1916 doet hetzelfde regiment mee aan de Slag bij Le Transloy en lukt het hen de Duitse stellingen bij Gueudecourt in te nemen.

Op 14 april 1917 neemt het 1e bataljon van het Essex Regiment de heuvel van de infanterie ten westen van Monchy-le-Preux in. Ze stuiten echter op een krachtige

tegenaanval van de Duitsers. Vrijwel alle soldaten worden gedood of krijsgeslagen genomen. In Monchy biedt het Newfoundlandse opperbevel (een tiental soldaten) moedig weerstand (dankzij hun scherpschutters) aan alle Duitse pogingen – met 200 à 300 soldaten – om het dorp weer in te nemen. Vier uur voor de afsluiting is het Newfoundlandse regiment bijna uitgeblust: 166 doden, 141 gewonden, 153 krijsgeslagenen. Eind juni 1917 vertrekken de Newfoundlanders naar de omgeving van Langemark in België. Half oktober keren ze terug naar Frankrijk en onderscheiden ze zich bij Masnières. Hun doortastendheid doet de koning van Engeland besluiten het Newfoundland Regiment te onderscheiden met de eretitel 'Royal'. In 1918 vecht het regiment mee in de doorslaggevende veldslag in de buurt van Ieper.

'The best sniper' van het regiment was één van de vijftien Eskimo's uit Labrador, John Shiwak: jager en pelsjager, gesneuveld tijdens de Slag bij Cambrai op 20 november 1917.

Tekst: Marie-Pierre Griffon

VOOR DE naar Frankrijk gevluchte BELGEN: een ziekenhuis in Neuville-sous-Montreuil

Als België vanaf 1914 door de Duitsers bezet wordt, slaan veel inwoners op de vlucht. Montreuil-sur-Mer ziet, evenals andere steden in Frankrijk, grote stromen Belgische vluchtelingen binnenkomen. De eerste vluchtelingen worden liefderijk ontvangen. Na vier jaar blijken deze nieuwe mee-eters soms minder welkom dan in het begin en de aardige Belgen worden al gauw 'de moffen uit het noorden' genoemd. Eén ding staat vast: deze uitgeputte, soms zieke of gewonde mensen hebben verzorging nodig. Speciaal voor hen wordt een ziekenhuis gebouwd.

De Duitsers vallen Frankrijk binnen via België en schaden hierdoor de Belgische neutraliteit. Op 3 augustus 1914 verklaren ze officieel de oorlog aan ons kleine buurlandje. Al gauw is heel België bezet. Koning Albert, altijd op het front bij zijn soldaten, geniet een uiterst positieve bekendheid bij de Fransen. Hij krijgt een militaire eremedaille en er wordt een 'dag van de Belgische Vlag' in het leven geroepen voor de verkoop van lintjes ten gunste van de Belgische vluchtelingen.

De geestdrift van het publiek leidt zelfs tot het omdopen van een Oostenrijkse lekkernij tot 'café liégeois'. De Belgische minister van

Oorlog vestigt zich in Duinkerken en het leger richt veldhospitaal in bij Calais, in Normandië en Bretagne. De grote toestroom van vluchtelingen vereist ook de bouw van burgerziekenhuizen. Het ziekenhuis Chartreuse Notre-Dame des Prés in Neuville-sous-Montreuil, van 1915 tot april 1919, staat 'onder de hoge bescherming van Hare Majesteit de Koningin en Zijne Excellentie de Belgische Minister van Binnenlandse Zaken'. Yann Hodicq - expert op het gebied van de Eerste Wereldoorlog en schrijver van 'Montreuil-sur-Mer: 1914 - 1918' - vertelt dat 'het ziekenhuis 700 bedden telde en het

Een legerkamp van het Belgische leger bij Arras. Foto documentatiefonds Alain Jacques

personeel bestond uit Belgische nonnen, een aalmoezenier en twee of drie artsen.' Het aantal toegelaten zieken is onmogelijk vast te stellen, aldus Hodicq, maar 'we kunnen veronderstellen dat het aantal groot is als we alleen al de overledenen

tellen. Op het gemeentehuis van Neuville staan 610 Belgische doden geregistreerd...' Zonder mee te rekenen dat het ziekenhuis gaandeweg ook militairen moet toelaten. Er zijn op een gegeven moment zoveel doden dat ze per twee in hetzelfde graf begraven

worden. Om aan de steeds toenemende toevoer van gewonden via het station van Montreuil gevolg te geven, voert het ziekenhuis regelmatig de meest valide patiënten af naar andere gemeentes om bedden vrij te maken.